

(เอกสารสรุป)

ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

โดย

อนุกรรมการจัดทำร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติและ
ร่างแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

ใน

คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ (คปช.)

เอกสารสำหรับใช้ในการประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อ
ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

วันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๖๒

(เอกสารสรุป)

ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๑. ความเป็นมา

ทรัพยากรป่าไม้เป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ มาเป็นระยะเวลายาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีพื้นที่ป่าไม้ของประเทศมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง บางแห่งมีการใช้ประโยชน์ไม่เหมาะสม หรือ มีการจัดสรรการใช้ประโยชน์อย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม อาจส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน แม้ว่ารัฐบาลในแต่ละยุคสมัยพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่ก็ยังไม่บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ได้ทั้งหมด ในปี พ.ศ. ๒๕๒๗ รัฐบาล ในขณะนั้น ได้กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาระบบทรัพยากรป่าไม้ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยในส่วนของมาตรการระยะยาวได้กำหนดให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อกำหนดนโยบายว่าด้วยการป่าไม้ของชาติและกำหนดแนวทางการจัดการป่าไม้ในระยะยาว ทำให้ประเทศไทยมี “คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ” ที่ได้รับการแต่งตั้งตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๘ หลังจากนั้นคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติดังกล่าว ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๘ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้จัดทำร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติประกอบด้วยถ้อยแถลงนโยบายจำนวน ๒๐ ข้อ และได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๘ โดยนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ดังกล่าวยังใช้เป็นกรอบการดำเนินงานในการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาติจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีบทบัญญัติบางประการที่ประชาชนทั่วไปทราบ เช่น การกำหนดให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติชุดแรก ได้ถูกยกเลิกโดยมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยให้เหตุผลว่าเพื่อไปจัดตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ที่มีความสอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ด้านทรัพยากรธรรมชาติของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยควรมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ครอบคลุมถึงนโยบายทรัพยากรธรรมชาติทั้งหมด ซึ่งรวมถึง ดิน หิน แร่ ป่าไม้ และชายฝั่งด้วย หลังจากนั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้พยายามประชุมเพื่อจัดทำข้อเสนอเพื่อจัดตั้งคณะกรรมการตามที่มติคณะรัฐมนตรีให้แนวทางไว้ แต่ก็ยังไม่เกิดผลสำเร็จ ในขณะที่ปัจจุบันทรัพยากรดิน แร่ และชายฝั่ง ได้มีกฎหมายระดับพระราชบัญญัติและคณะกรรมการตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว

ดังนั้น รัฐบาลปัจจุบัน (พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา) จึงได้ออกประกาศระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ เมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ และได้รับการ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอนพิเศษ ๒๗๑ ง ลงวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐ โดยกำหนดให้มี “คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ” เรียกโดยย่อว่า “คปช.” จำนวน ๒๙ คน มีอำนาจหน้าที่ ๘ ประการ เช่น ให้จัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติและยุทธศาสตร์หรือแผนแม่บทเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาป่าไม้ของประเทศให้เกิดเอกภาพและดุลยภาพในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคม ในกรณีนี้ คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติและร่างแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ จำนวน ๑๔ คน เมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อจัดทำร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติและร่างแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติให้เสร็จโดยเร็ว และให้พิจารณาทบทวนทุก ๓ ปี ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการจัดทำร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติแล้ว โดย ดำเนินการตามหลักวิชาการและวิเคราะห์ข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำจากหลายแหล่งรวมทั้งการรับฟัง ความคิดเห็นในรูปแบบต่างๆ เช่น การประชุมกลุ่มเป้าหมายจากภาคส่วนต่างๆ เพื่อปรึกษาหารือในการจัดทำ ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และการเปิดรับฟังความคิดเห็นผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ จำนวน ๔ ประการ บทบัญญัตินโยบายป่าไม้แห่งชาติจำนวน ๒๔ ข้อ ครอบคลุม ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการป่าไม้ ด้านการใช้ ประโยชน์ผลิตผลและการบริการจากป่าไม้ และอุตสาหกรรมป่าไม้ และด้านการพัฒนาระบบบริหารและ องค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ รวมทั้งข้อมูลประกอบข้อเสนอแนะนโยบายป่าไม้แห่งชาติด้วย

๒. วัตถุประสงค์ของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๒.๑ เพื่อให้ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ที่เหมาะสมกับความสมดุลของระบบนิเวศและการใช้ประโยชน์ อย่างยั่งยืน

๒.๒ เพื่อหยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ เพื่อให้มีการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างเหมาะสม ยั่งยืน เป็นธรรม และเป็นฐานการพัฒนาประเทศและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยคำนึงถึง ดุลยภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

๒.๔ เพื่อให้ระบบบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพบนพื้นฐานองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

๓. นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

เพื่อให้การกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายของประเทศเกี่ยวกับการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบทันต่อสถานการณ์และเป็นไปอย่างมีเอกภาพ เกิดดุลยภาพกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีมาตรการในการประสาน ติดตาม เฝ้าระวัง และสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชาติ ตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้และการดำเนินงานของหน่วยงาน ให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดความยั่งยืน ตลอดจนเพื่อเป็นการสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมทั้งคำนึงถึงข้อตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการป่าไม้ จึงกำหนดนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ดังนี้

๓.๑ นโยบายด้านการจัดการป่าไม้

๑) เชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในการบริหารจัดการป่าไม้ทุกระดับให้มีเอกภาพและสอดคล้องประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนา ระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งมีการประสานความร่วมมือและพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาป่าไม้ของชาติ ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่นในสังคม โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

๒) กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ ๔๐ ของพื้นที่ประเทศ ประกอบด้วย

๒.๑ ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ของพื้นที่ประเทศ

๒.๒ ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ ๑๕ ของพื้นที่ประเทศ

โดยกำหนดให้เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน ให้ได้ตามเป้าหมายภายใต้กรอบเวลาที่กำหนดในแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

๓) จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่อย่างเหมาะสม

๔) ปรับปรุงแนวเขตที่ดินป่าไม้ทุกประเภทของรัฐให้ชัดเจนและมีเอกภาพ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕) พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรป่าไม้ทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ให้มีมาตรฐาน เอกภาพ ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท และเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรอื่นของประเทศ และกำหนดหน่วยงานหรือคณะบุคคลผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและเหมาะสม

๖) ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมรวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้

๓) หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน

๔) บริหารจัดการป่าอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ และรักษาสภาพธรรมชาติที่สวยงามหรือมีจุดเด่นเฉพาะตัว โดยให้คงไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติ รักษาคุณภาพของระบบนิเวศให้มากที่สุด ซึ่งการใช้ประโยชน์ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นตามศักยภาพหรือขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาการวิจัย และนันทนาการ

๕) จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสม เป็นธรรม ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้วเสร็จภายใต้กรอบเวลาที่กำหนด

๖) พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้
อย่างเหมาะสม

๖๑) พื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

๖๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยการประโยชน์ต่อชุมชน สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ป่าไม้ของประชาชน เป็นส่วนส่งเสริมให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้มแข็ง และเป็นการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

๖๓) พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับสัตว์ป่า
อย่างเป็นรูปธรรม และสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง รักษา และใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ
สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

๓.๒ นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผลและการบริการจากป่าไม้ และอุตสาหกรรมป่าไม้

๑) ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งในที่ดินของรัฐที่ได้รับการอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ และ
ในที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองที่มีใช้ของรัฐให้เพียงพอกับความต้องการใช้ไม้ และตอบสนองต่อ
อุตสาหกรรมไม้

๒) ส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลจากป่าไม้ครบวงจรในทุกระดับ และพัฒนา
เศรษฐกิจจากฐานทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสมและเป็นรูปธรรม

๓) พัฒนาและส่งเสริมการรับรองป่าไม้ตามมาตรฐานการรับรองป่าไม้ในประเทศให้เป็นที่ยอมรับและได้รับการรับรองทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์การบริการจากป่าไม้อย่างสมดุล ยั่งยืน และเกื้อกูลระบบนิเวศ

๓.๓ นโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้

๑) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ให้สามารถบริหารจัดการป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขนาดที่เหมาะสม ลดความซ้ำซ้อน และปรับปรุงวิสัยทัศน์ ภารกิจ หรือพันธกิจของหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ อย่างมีประสิทธิภาพ

๒) พัฒนาและส่งเสริมให้มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานป่าไม้ทั้งระบบอย่างเป็นรูปธรรม โดยภาครัฐมีการบริหารอัตรากำลังที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม บุคลากรภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงานเพื่อประชาชนและประเทศ มีคุณธรรมและมีการพัฒนาตามเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

๓) พัฒนาศักยภาพหน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตให้กับประชาชนและการบริการอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสม

๔) พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรป่าไม้ทุกระดับให้มีความเป็นมืออาชีพ ในงานป่าไม้ มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งจัดสวัสดิการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ค้ำครอง รักษา ทรัพยากรป่าไม้ในภาคสนามให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ และไม่น้อยกว่าบุคลากรสายงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

๕) กำหนดให้มียุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยภาคป่าไม้ในนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยระดับชาติ และ/หรือ พิจารณาจัดตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ในระดับชาติ รวมทั้งสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรมให้ตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ทั้งระบบ

๖) ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

๗) พิจารณาจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อน สนับสนุน การดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

หมายเหตุ

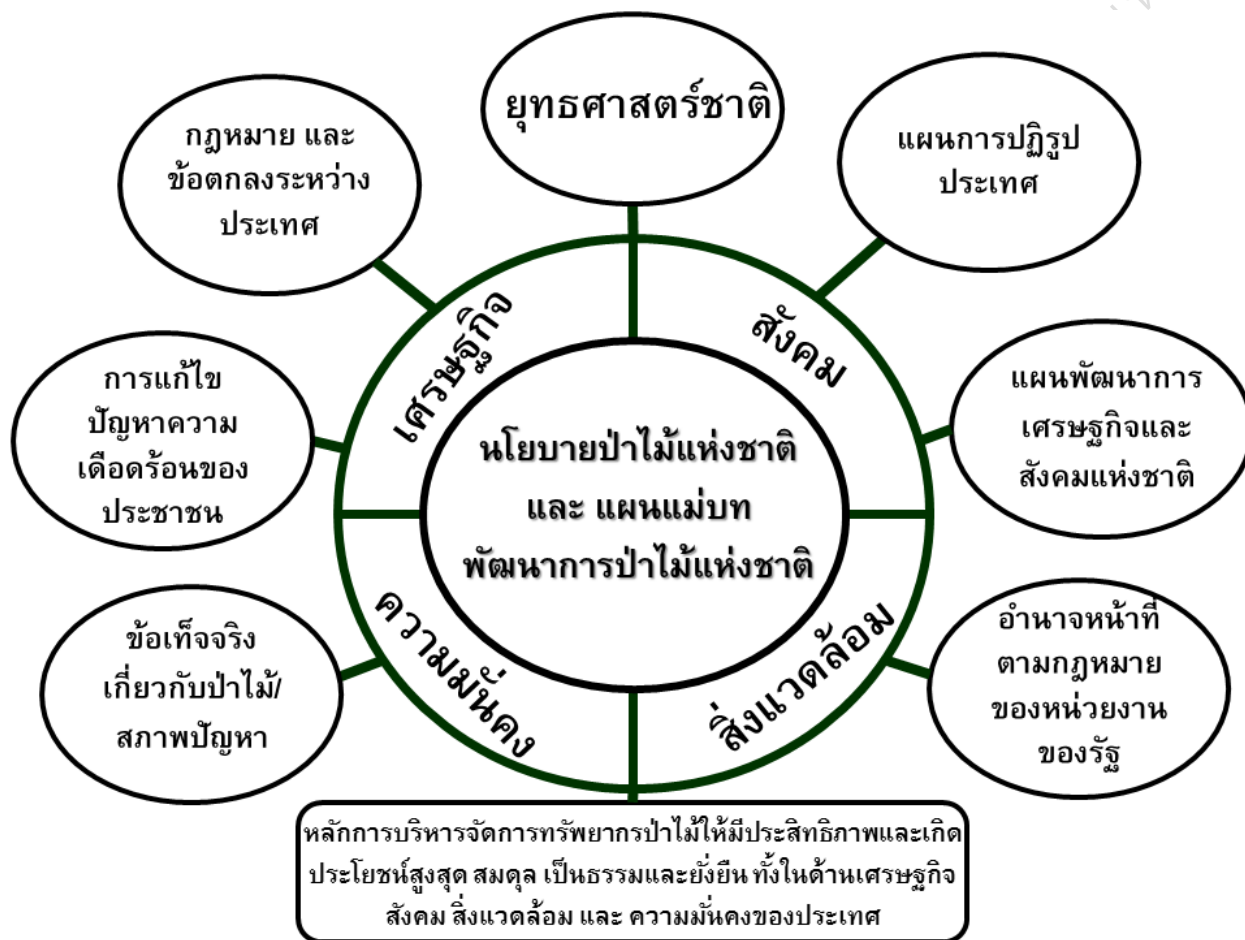
นโยบายป่าไม้แห่งชาติและแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ เป็นกรอบในการขับเคลื่อน การพัฒนาการป่าไม้ของชาติอย่างบูรณาการในทุกภาคส่วน เพื่อยกระดับจุดแข็งและจุดเด่นและปรับปรุงแก้ไข จุดอ่อนและจุดด้อยต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยนโยบายป่าไม้แห่งชาติจะเป็นกรอบใหญ่ในการขับเคลื่อนประเทศ และถ่ายทอดไปสู่แผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติทั้งในทุกระดับทั้งยุทธศาสตร์ ภารกิจ และพื้นที่ อันจะทำให้การพัฒนาการป่าไม้ของชาติสามารถดำเนินการได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และ ยั่งยืน

ร่างนโยบายป่าไม้แห่งชาติสำหรับใช้ประกอบการรับฟังความคิดเห็น

๔. ข้อมูลประกอบข้อเสนอนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๔.๑ กรอบการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

กรอบการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติได้พิจารณาจากข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และพิจารณาเพิ่มเติมตามหลักวิชาการและหลักการในการกำหนดนโยบาย ดังแสดงในภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ กรอบการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๔.๒ ลำดับชั้นของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ แผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ และความเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ

นโยบายป่าไม้แห่งชาติเป็นกรอบการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ทั้งระบบอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเกิดความยั่งยืน และเป็นแนวทางในการพัฒนาป่าไม้ของประเทศให้เกิดเอกภาพและดุลยภาพ ในการอนุรักษ์ การใช้ประโยชน์ และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีลำดับชั้นของนโยบายป่าไม้แห่งชาติและความเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ ดังแสดงในภาพที่ ๒

ภาพที่ ๒ ลำดับชั้นของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ แผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ และความเชื่อมโยงกับหน่วยงานของรัฐ

๔.๓ นิยามและการจำแนกป่าไม้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๑) นิยามป่าไม้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

การกำหนดนิยามป่าไม้ได้ดำเนินการโดยพิจารณาจากหลายประเด็นบนพื้นฐานประโยชน์ส่วนรวมของประเทศ ได้แก่

๑. ความสอดคล้องกับหลักวิชาการทางวนศาสตร์และสิ่งแวดล้อมที่เป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

๒. นิยามและประเภทป่าไม้ที่กำหนดโดยองค์การระดับนานาชาติทางวิชาการที่เป็นที่ยอมรับและประเทศไทยใช้เป็นฐานในการประเมินพื้นที่ป่าไม้ในปัจจุบัน ได้แก่ เอกสารทางวิชาการขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ที่ได้กำหนดนิยามและคำทางป่าไม้ ไว้ในเอกสาร Global Forest Resources Assessment ๒๐๒๐

๓. สถานการณ์ประเทศทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

๔. การสนองตอบต่อบริบททางนโยบายทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ

๕. การสนองตอบต่อข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันกับประเทศไทย

๖. ผลกระทบต่อการดำเนินการตามกฎหมาย

๗. ผลกระทบต่อเศรษฐกิจประเทศ เช่น ข้อจำกัดของการรับรองการป่าไม้

(Forest certification)

๘. ผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการประเมินพื้นที่ป่าไม้จากการกำหนดนิยามและประเภทที่เปลี่ยนแปลงต่างไปจากเดิม (พ.ศ. ๒๕๑๖ – ปัจจุบัน)

๙. ความเป็นไปได้ทางเทคนิคในการประเมินพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย

โดยกำหนดนิยามป่าไม้ ดังนี้

นิยาม “ป่าไม้” หมายถึง พื้นที่ปกคลุมของพืชพรรณที่สามารถจำแนกได้ว่ามีไม้ยืนต้นปกคลุมเป็นผืนต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๓.๑๒๕ ไร่ (๐.๕ เฮกตาร์) และหมายรวมถึงพื้นที่เหล่านี้

๑) พื้นที่ที่ไม่มีต้นไม้ขึ้นอยู่เป็นการชั่วคราวเนื่องจากกิจกรรมการจัดการป่าไม้แบบตัดหมด (Clear-cutting) แต่สามารถสืบต่อพันธุ์ของพรรณพืช (Regeneration) ภายใน ๕ ปี หรือมากกว่า ๕ ปี ในกรณีพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษตามเหตุผลทางวิชาการ และมีคาดว่าจะสามารถมีพื้นที่ปกคลุมของพืชพรรณที่มีไม้ยืนต้นปกคลุมเป็นผืนต่อเนื่องไม่น้อยกว่า ๓.๑๒๕ ไร่

๒) พื้นที่ถนนป่าไม้ แนวกันไฟ และพื้นที่โล่งขนาดเล็กอื่นๆ ที่เกิดจากกิจกรรมการจัดการป่าตามหลักวิชาการ ไม่รวมถึงถนนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการคมนาคมเป็นหลัก

๓) พื้นที่ที่มีต้นไม้เป็นแถบหรือแนว ที่มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๓.๑๒๕ ไร่ (๐.๕ เฮกตาร์) และกว้างมากกว่า ๒๐ เมตร

๔) รวมพื้นที่ป่าชายเลนในเขตน้ำขึ้นน้ำลงของน้ำทะเล โดยไม่คำนึงถึงว่าพื้นที่นั้นได้รับการจำแนกให้เป็นพื้นที่ดินหรือไม้ก็ตาม และรวมถึงป่าบุง ป่าทาม และป่าอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน

๕) พื้นที่ที่มีไฟป่าคลุมเป็นผืนต่อเนื่อง

๖) รวมถึงทุ่งหญ้าและลานหินที่มีอยู่ตามธรรมชาติที่ปรากฏล้อมรอบด้วยพื้นที่ที่จำแนกได้ว่าเป็นพื้นที่ป่าไม้

๗) หากมีประเด็นที่ต้องพิจารณาจากที่กำหนด ให้พิจารณาตามเอกสารทางวิชาการขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) ที่ได้กำหนดนิยามและคำทางป่าไม้ไว้ในเอกสาร Global Forest Resources Assessment ๒๐๒๐

๒) การจำแนกป่าไม้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

๒.๑ ป่าอนุรักษ์

ป่าอนุรักษ์ กำหนดไว้เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ และรักษาสภาพธรรมชาติที่สวยงามหรือมีจุดเด่นเฉพาะตัว ตลอดจนทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษา การวิจัย และนันทนาการ หรือเขตพื้นที่อื่นใดที่มีคุณค่าทางธรรมชาติ หรือคุณค่าอื่นอันควรแก่การอนุรักษ์หรือรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ พื้นที่เตรียมการอุทยานแห่งชาติ พื้นที่เตรียมการเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่เตรียมการเขตห้ามล่าสัตว์ป่า ป่าสงวนแห่งชาติที่ควรแก่การอนุรักษ์บางส่วน ป่าชายเลนอนุรักษ์

๒.๒ ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชน

ป่าเศรษฐกิจ กำหนดไว้เพื่อการผลิตไม้และของป่าเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ หรือเขตพื้นที่อื่นใดที่มีความเหมาะสมกับการกำหนดให้เป็นเขตป่าเศรษฐกิจ เช่น (๑) ป่าเศรษฐกิจในที่ดินของรัฐ ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ (ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น ๓, ๔, ๕) เขตป่าไม้ของรัฐที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ประโยชน์ตามกฎหมายให้เป็นป่าเศรษฐกิจ เขตพื้นที่อื่นของรัฐที่ประสงค์จะสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ ป่าไม้ถาวร ป่าชายเลนนอกเขตป่าชายเลนอนุรักษ์ และ (๒) ป่าเศรษฐกิจในที่ดินของเอกชน ได้แก่ ที่ดินกรรมสิทธิ์และสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดินและที่ดินนอกเขตป่าไม้ของรัฐอื่นๆ

ป่าชุมชน หมายถึง ป่านอกเขตป่าอนุรักษ์หรือพื้นที่อื่นของรัฐนอกเขตป่าอนุรักษ์ที่ได้การอนุมัติให้จัดตั้งเป็นป่าชุมชน โดยชุมชนร่วมกับรัฐในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู จัดการ บำรุงรักษา ตลอดจนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน

๔.๔ การวิเคราะห์สถานการณ์การป่าไม้ไทยในการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

การวิเคราะห์สถานการณ์การป่าไม้ไทยในการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ทั้งสถานการณ์ ปัญหา โอกาส และ สถานการณ์และแนวโน้มภายนอกที่กระทบต่อการป่าไม้ไทย โดยในส่วนของ การวิเคราะห์ปัญหาหลักที่ต้องคำนึงถึงในการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ แสดงดังภาพที่ ๓

ภาพที่ ๓ การวิเคราะห์ปัญหาหลักของการป่าไม้ไทยในการจัดทำนโยบายป่าไม้แห่งชาติ